

Використана література:

1. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М. : Наука, 1986. – 255 с.
2. Стельмахович М. Т. Народна педагогіка / М. Т. Стельмахович. – К. : Радянська школа, 1985. – 310 с.
3. Стефановская Т. А. Педагогика: наука и искусство : курс лекций : учебное пособие для студентов, преподавателей, аспирантов / Т. А. Стефановская. – М. : Совершенство, 1998. – 368 с.

Чумак А. С., Листрова Г. П. Формирование стойкого интереса у учеников к ручной художественной обработке материалов на уроках трудового обучения.

В статье рассматривается проблема влияния ручной художественной обработки материалов на формирование личности и развитие стойкого интереса к выбранному занятию.

Ключевые слова: *ручная художественная обработка материалов, кружки, работа, устойчивость.*

Chumak A. S., Listrova G. P. Forming of proof interest for students to hand artistic treatment of materials on the lessons of the labour teaching.

In the article the problem of influence of hand artistic treatment of materials is examined on forming of personality and development of proof interest to the chosen employment.

Keywords: *hand artistic treatment of materials, groups, work, stability.*

Шевченко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Формування інформаційної компетентності здійснюється за допомогою цілого ряду факторів, одним з яких є зміст освіти, що містить у собі не тільки перелік навчальних предметів, але і професійні навички й уміння, що формуються в процесі оволодіння предметом майбутнім вчителем.

Ключові слова: *інформаційні технології, ЕОМ, ІКТ, компетенція, компетентність, інформаційна компетентність, компетентнісний підхід, інформаційна грамотність.*

Досягнення людиною життєвого успіху є однією з найважливіших проблем, які постали перед людством у ХХІ столітті. Оскільки життєва компетентність – це властивість особистості, то впливає, що її можна розвивати та вдосконалювати.

Елементи життєвої компетентності (знання, уміння і навички, життєвий досвід, фізичний потенціал, задатки та здібності, риси характеру, креативність та інтелект, духовність особистості) поєднуються у різних конфігураціях для вирішення людиною конкретних завдань та розв'язання проблем, які ставить перед нею життя.

Компетентність – це здатність приймати рішення й нести відповідальність за їхню реалізацію у різних галузях людської діяльності. Поняття компетентності передбачає сукупність фізичних та інтелектуальних якостей людини і властивостей, необхідних людині для самостійного й ефективного виходу з різних життєвих ситуацій, щоб створити кращі умови для себе в конструктивній взаємодії з іншими.

Отже, компетентність означає наявність знань про різні аспекти життя людини, навички творчого володіння інтелектуальним і фізичним інструментарієм, здатність взаємодіяти з іншими людьми в різних ситуаціях, враховуючи конфліктні; характеризує повноту, достатність та адекватність здійснюваних дій, що базуються на наявності великих знань та відповідного практичного досвіду. Під компетентністю сьогодні розуміється

інтегрована характеристика якостей особистості людини і рівень її підготовки до виконання діяльності у певній галузі.

Головні складові життєвої компетенції наступні:

– активні вправи на уроці, як когнітивна компетенція – це система здатностей, які визначають спроможність особистості щодо адекватного і глибокого пізнання оточуючого світу (природного і соціального середовища, самої себе). Вона охоплює когнітивні, інтелектуальні здібності, знання та досвід особистості, риси характеру (допитливість, уважність), мотивацію.

– емоційно-вольова компетенція – це сукупність здатностей, які визначають спроможність людини керувати власними емоціями та активністю. Змістом компетенції є здатність до осмислення власних емоційних станів, конструктивного прояву емоцій, уникнення та усунення негативних емоцій, самостійного формування та зміни мотивів, визначення оптимального мотиву діяльності.

– творча компетенція – це сукупність здатностей, які включають здібності, риси характеру (креативність, новаторство, наполегливість), знання, що визначають спроможність людини до творчості, успішність творчої діяльності, наявність її результатів.

– життєтворча компетенція – одна з найважливіших компетенцій особистості, яка полягає в її здатності самостійно, свідомо і творчо визначати (проекувати) і здійснювати власне життя. Найвищим рівнем розвитку життєтворчої компетенції та життєвої компетентності є:

Духовна компетенція – це сукупність духовних здатностей людини, які:

– обумовлюють її спроможність до самопізнання, саморозвитку, самореалізації та самоконтролю;

– виражають її мораль (сукупність прийнятих нею моральних норм) та моральність (здатність до власного морального пошуку), спроможність шукати сенс свого життя, формувати свої життєві принципи та цінності.

На основі базових компетенцій відбувається становлення похідних (суспільно-центрованих) компетенцій, до яких належать соціальна, соціально-рольова, комунікативна, інформаційна, трудова (та професійна), компетенції.

Соціальна компетенція – це сукупність здатностей особистості, які визначають рівень розуміння нею суспільства та соціальних процесів, осмислення своєї причетності до них. Соціальна компетенція охоплює особистісні якості (комунікабельність, відкритість, чуйність тощо), знання, цінності та принципи особистості. Із соціальною тісно пов'язані соціально-рольова та комунікативна компетенції.

Соціально-рольова компетенція – це практичне втілення соціальної компетенції; система здатностей особистості, які визначають успішність виконання нею соціальних ролей. Соціально-рольова компетенція включає не лише знання, вміння та навички, які необхідні для визначення оптимальної моделі виконання певної соціальної ролі (учня, студента, працівника, керівника тощо), а й здатність засвоювати нові соціальні ролі (і необхідні для цього вміння і навички) та здатність відмовлятися від ролей, які заважають розвитку та нормальній життєдіяльності.

Комунікативна компетенція включає в себе сукупність здатностей, пов'язаних зі спілкуванням, а саме: володіння рідною та іноземною (іноземними) мовами; знання, вміння та навички, пов'язані із застосуванням засобів комунікації; наявність знань про психологічні особливості спілкування, способи уникнення та розв'язання конфліктів. Комунікативна компетенція включає анатомо-фізіологічні (артикуляційний апарат), психологічні риси характеру (комунікативність, відкритість тощо), розвиненість потреби у спілкуванні, мотивів спілкування), духовні складові (ставлення до спілкування як до цінності, норми спілкування).

Інформаційна компетенція – це сукупність здатностей, які визначають успішність участі особистості в різноманітних інформаційних процесах, що відбуваються в суспільстві. Ця компетенція визначає спроможність особистості шукати, опрацьовувати, використовувати, зберігати та передавати різноманітну інформацію. Окремими проявами інформаційної компетенції є володіння мовами (лексичний аспект), уміння користуватися мережею Інтернет, бібліотеками, архівами; для учня її проявами є вміння вести конспекти уроків та книг, писати реферати, отримувати довідкову інформацію.

Трудова (та професійна) компетенція – це компетенція, яка характеризує особистість як суб'єкта трудової діяльності. Трудова компетенція визначає загальні здатності особистості до праці, а професійна – до конкретної сфери трудової діяльності, конкретної професії (професій), виконання певних виробничих завдань, операцій. Трудова компетенція включає ціннісне ставлення особистості до власної та чужої праці, психологічні складові (риса характеру – працелюбність, відповідальність, акуратність, охайність, ощадливість тощо), умінню і навичок трудової діяльності (сільськогосподарської, побутової, для хлопців – столярної, слюсарної тощо), уявлення та інтереси, пов'язані з майбутньою професією.

Слід зазначити, що у сучасному науково-педагогічному обігу вживаються два терміни: “компетентність” і “компетенція”. Українські вчені узагальнили декілька підходів до визначення цих понять:

– обидва терміни вживаються як синоніми (Т. Гудкова, С. Дружилова, О. Зеєр, А. Миролубов та ін.);

– компетенції вважають складниками компетентності (К. Махмурян, І. Перестороніна, В. Софронова та ін.);

– компетентність – здатність до діяльності, а компетенція – коло повноважень певної особи (С. Шишов, В. Кальней).

Під поняттям “компетентнісний підхід” розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості.

На основі аналізу поглядів вище названих науковців можна зробити висновок, що компетентнісний підхід у навчанні майбутніх вчителів – це сукупність компетентностей, якими повинен оперувати майбутній вчитель, спрямовуючи свою діяльність на розвиток особистості учня.

Оскільки йдеться про процес навчання і розвиток особистості, що відбувається в системі освіти, то одним із результатів освіти буде набуття людиною набору компетентностей, що є необхідним для професійної діяльності майбутнього вчителя. Тут акцентується увага на здатності вчителя використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності, спрямованій на навчання та виховання підростаючого покоління. На жаль, інформаційна компетентність вчителів розкрита недостатньо і потребує детального дослідження.

З розвитком і поширенням новітніх технологій, про які ми чуємо на кожному кроці, виникла проблема формування здатності майбутнього вчителя застосувати ці технології у педагогічній практиці. Дослідимо більш детально.

Інформаційну компетентність ми розуміємо як здатність особистості орієнтуватися в потоці інформації, як уміння працювати з різними видами інформації, знаходити і відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, на основі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю. Інформаційна компетентність є основним компонентом інформаційної культури, яка, у свою чергу, є частиною загальної культури особистості.

Інформаційна компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах та представленнях – як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі; здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями, та здатності щодо застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті.

Комп'ютерна компетентність достатньо широко використовується як одна з цілей професійного навчання вчителів інформатики. Так, П. В. Беспалов визначає це поняття як інформаційно-технологічну компетентність, яка не зводиться до розрізнених знань і навичок роботи на комп'ютері. Вона є інтегральною характеристикою особистості, здатністю до засвоєння відповідних знань і розв'язання задач у навчальній та професійній діяльності за допомогою комп'ютера.

Отже, ні інформаційна, ні комп'ютерна компетентність окремо не відповідають повною мірою професійним вимогам, які постають перед вчителями на сучасному етапі модернізації освіти.

Для майбутніх вчителів інформатика не є профілюючим предметом, тому для них на першому плані важливою стає сформована інформаційна компетентність у застосуванні ІКТ. Вона передбачає наявність у особистості здатностей:

- застосовувати ІКТ в навчанні та повсякденному житті;
- раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби під час розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням і передаванням;
- будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів ІКТ;
- давати оцінку процесам й досягнутим результатам технологічної діяльності.

Українськими вченими було розкрито зміст ключових компетентностей під час застосування інформаційних і комунікаційних технологій. Вони передбачають здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

У процесі впровадження компетентнісного підходу до навчання вчителів ІКТ важливо зосередити зусилля на:

- визначенні загальних компетентностей майбутніх вчителів навчальних закладів;
- визначенні умов ефективного формування компетентностей учителів;
- розкритті змісту загальних компетентностей майбутніх учителів;
- розкритті поняття інформаційної компетентності;
- визначенні складових інформаційної компетентності;
- розробці, апробації програмних модулів;
- діагностиці результатів навчання.

Умови ефективного формування ІК вчителів:

- підвищення рівня сформованості інформаційно-комунікаційної культури;
- тренінгова система навчання майбутніх вчителів;
- системне використання набутих навичок у педагогічній практиці;
- участь у конкурсах, конференціях, семінарах;
- безперервна освіта впродовж всього життя.

Предметні компетентності майбутніх вчителів залежатимуть від предмету, який вони викладатимуть. Такі компетентності відносяться до предметно-орієнтованих, або фахових, компетентностей, тобто здатності вчителя викладати конкретний предмет, володіти методикою і навичками викладання. В цій статті було розглянуто і проаналізовано загальні компетентності вчителів. Більш детально пропонується зупинитися на інформаційних компетентностях майбутніх вчителів.

Інформаційна компетентність передбачає здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Інформаційна компетентність поділяється на три основні, що відповідають окремим видам діяльності майбутніх вчителів:

- загальна;
- діагностична;
- предметно-орієнтована.

Загальна компетентність – це здатність майбутнього вчителя використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) і для забезпечення навчально-виховного процесу створювати:

- текстові документи;
- таблиці;
- малюнки;
- діаграми;
- презентації;
- комп'ютерні графічні об'єкти;
- Flash-анімацію тощо.

Учитель у постійному пошуку. Під час самопідготовки і самовдосконалення, а також пошуку необхідної інформації майбутній вчитель повинен вміти використовувати:

- Інтернет-технології;
- телеконференції;
- локальні мережі;
- бази даних;
- інтерактивні дошки тощо.

Маючи достатні навички роботи на комп'ютері і професійний досвід, учитель формує у себе здатність розробляти власні електронні продукти, адже саме вони відображають бачення вчителя щодо викладання конкретного предмета і дають можливість формувати базу педагогічного професійного досвіду, допомагають вчителю самовдосконалюватися і передавати досвід молодому поколінню й бути для нього наставником.

Діагностична компетентність допомагає вчителям аналізувати досягнення учнів під час навчання. Процес навчання за останні роки змінився – він насичений тестовими завданнями. Випускники загальноосвітніх навчальних закладів проходять незалежне оцінювання. Змінюється сама система проведення оцінювання знань і вмінь учнів, а також ставлення до цього процесу.

Тому майбутні вчителі повинні вміти здійснювати:

- моніторинг;
- проміжне діагностування;
- електронне тестування;
- прогнозування тощо.

Така система відслідковування успішності навчання буде взаємовигідною як для вчителя, так і для учня.

Неможливо уявити діяльність майбутніх вчителів без застосування електронних підручників, енциклопедій, готових навчальних програм, демонстраційних програм т. п. Такий набір електронних розробок із кожним роком збільшується, урізноманітнюється. Тому, предметно-орієнтована компетентність – це здатність майбутнього учителя гармонійно поєднувати готові електронні продукти у своїй професійній діяльності.

Формуючи процес навчання вчителів технологій через інформаційну компетентність ми формуємо здатність майбутніх учителів застосовувати набуті знання з ІКТ у навчально-виховному процесі, спрямовуючи його на розвиток особистості учня. Оскільки формування інформаційної компетентності сприяє:

- всебічному розвитку вчителів;
- самовдосконаленню;
- бажанню вчитися впродовж усього життя;
- розумінню інформаційно-комунікаційних процесів;
- здатності застосовувати опановане у професійній діяльності;
- удосконалювати професійну майстерність;
- застосовувати набуті знання у педагогічній і повсякденній практиці.

Підсумовуючи вищевикладене хотілося б зазначити, що нині не тільки педагогічна спільнота, але й все суспільство загалом має потребу у оволодінні інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), які є одним із базових елементів сучасної освіти і питання інформаційної компетентності сьогодні набуває все більшого значення.

Використано а література :

1. Дружилова С. А. Этапы формирования профессиональной компетентности // Непрерывное образование как условие развития творческой личности : сб. мат. Фестиваля педагогического творчества, 28-29 августа 2000 г. – Новокузнецк : ИПК, 2001. – С. 32-36.
2. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : автореферат дис. ... докт. пед. наук. – М., 1989. – 48 с.
3. Зязюн І. А. Наукове осмислення освітнього простору культури в педагогічній теорії // Імідж сучасного педагога : науково-практичний освітньо-популярний часопис. – Полтава, 2006. – № 5-6. – С. 12-16.
4. Карабін О. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2005. – № 2. – С. 37-40.
5. Коломієць А., Коломієць Д. Міжпредметні та надпредметні проекти як спосіб розвитку інформаційної культури студента // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 2. – С. 24-31.
6. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 5-9.
7. Каракозов С. Д. Информационная культура в контексте общей теории культуры личности // Педагогическая информатика. – 2000. – № 2. – С. 41-55.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. – 112 с.
9. Соколова І. Професійна компетентність вчителя: проблема структури та змісту // Неперервна професійна освіта: теорія і практика – 2004. – Випуск 1. – С. 17.

Список електронних джерел:

10. Режим доступу : <http://tolk.hl.ru/>
11. Режим доступу www.google.com.ua
12. Режим доступу www.nbuv.gov.ua
13. Режим доступу www.osvita.org.ua/referat/bga/741-17k

Шевченко В. В. Роль інформаційних компетенцій и компетентностей в професійній діяльності майбутнього учителя.

Формирование информационной компетентности осуществляется с помощью целого ряда факторов, одним из которых является содержание образования, которое содержит в себе не только перечень учебных предметов, но и профессиональные навыки и умения, которые формируются в процессе овладения предметом будущим учителем.

Ключевые слова: інформаційні технології, ЕВМ, ІКТ, компетенція, компетентність, інформаційна компетентність, компетентнісний підхід, інформаційна грамотність.

Shevchenko V. V. A role of informative jurisdictions and competence is in professional activity of future teacher.

Forming of informative competence is carried out by a number of factors, one of which is maintenance of education, which contains not only the list of educational objects but also professional skills and abilities which are formed in the process of capture an object a future teacher.

Keywords: *information technologies, COMPUTER, ICT, jurisdiction, competence, informative competence, competence approach, informative literacy.*

Шкворець О. В.
Херсонський державний університет

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто деякі аспекти розвитку креативності майбутніх учителів трудового навчання в процесі їх підготовки до моделювання і проектування одягу.

Ключові слова: трудове навчання, креативність, майбутні вчителі.

Розвиток нестандартного, креативно-орієнтованого типу мислення є вузловим моментом у підготовці майбутніх вчителів трудового навчання. Це надасть змогу оптимально вирішувати різноманітні фахові проблеми, винаходити в майбутній освітній діяльності нетрадиційні підходи, тобто сформувати індивідуальний творчий стиль педагогічної діяльності.

Проблема креативності набуває надзвичайної ваги для українських психологів та педагогів з огляду на епохальне завдання, яке так гостро постало перед нашою країною на нинішньому етапі її розвитку: розробка та формування нового, адекватного сучасним реаліям наукового підходу до напрацювання засад організації сучасних інноваційних форм навчання й виховання та стимулювання пов'язаних з процесами становлення і розвитку творчих особистостей – членів соціальної спільноти.

Психологія креативності розглядає проблеми: визначення і логіки креативності; типів і механізмів креативності; етапів та закономірностей творчої діяльності (В. Ф. Вишнякова, П. Я. Гальперін, Р. М. Грановська, Л. Б. Єрмолаєва-Томіна, Г. С. Костюк, К. С. Крижанська, Я. О. Пономарьов, Л. С. Рубінштейн, О. К. Тихомиров, І. С. Якиманська).

Динаміка суспільних процесів, нові соціально-культурні умови створюють підстави та збільшують вимоги до креативного самовираження індивіда й зумовлюють необхідність підвищення професійної підготовки, спрямованої на самореалізацію особистості, особливо у педагогічній галузі.

Зважаючи на те, що перед майбутніми вчителями трудового навчання постає ряд нових завдань та вимог до реалізації державних стандартів змісту освітньої галузі “Технологія” в загальноосвітніх навчальних закладах, змінюються вимоги до творчого потенціалу особистості вчителя.

На нашу думку саме креативно розвинута особистість вчителя трудового навчання зможе створити освітні умови для розвитку активної творчої навчально-виховної діяльності учнів.

В процесі підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до моделювання і проектування одягу важливою умовою є визначення змісту і структури організації проектно-художньої діяльності, яка на кожному етапі виконання сприятиме удосконаленню та розвитку креативного потенціалу особистості.